

رام - ۱۴ خرداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

چهاردهم خرداد

این روز در ایران زمین با رخدادهای سیاسی جالب توجهی مقارن بوده است. روز سه شنبه ۱۴ خرداد ۱۲۸۵ در آستانه‌ی پیروزی جنبش مشروطه مظفرالدین شاه به صدراعظمش اتابک امین‌السلطان فرمانی نوشت و در آن خواست تا کسانی که فضولی و مداخله در امور دولتی می‌کنند تنبیه شوند. اما خود نیز در نهایت دل با مشروطه‌خواهان داشت و در همین مقطع زمانی فرمان مشروطه را خودش صادر کرد و اندکی بعد درگذشت. پس از او پسر مستبدش محمدعلی شاه به قدرت رسید که می‌کوشید بنای مشروطه‌خواهی را ویران کند. به همین خاطر در همین روز به سال ۱۲۸۸ علمای نجف تلگراف بسیار تندی به محمدعلی شاه مخابره نمودند و اعلام کردند که از هیچ نوع اقدام علیه او فروگذار نخواهند کرد.

محمد حسن میرزا در میان

فرزندانش در اروپا

یازده سال بعد در روز جمعه چهاردهم خرداد ۱۲۹۹ میرزا کوچک خان جنگلی در میان استقبال مردم رشت به این شهر وارد شد و اداره‌های دولتی را تصرف کرد. رئیس نظمیه‌ی شهر ماژور رکن الدین مختاری و رئیس ژاندارمری سرهنگ فتحعلی خان در برابر او مقاومت نکردند و اجازه دادند که بر رشت حاکم شود. دو سال بعد در ۱۳۰۱ محمد حسن میرزا ولیعهد از سفر فرنگ به ایران بازگشت و ایرانیان که از احمد شاه نفرتی یافته بودند با استقبالی باشکوه از او این نکته را نمایش دادند. ربع قرن بعد، پس از آمدن و رفتن رضا شاه، ملک‌الشعرا بهار به گروه مؤسسان انجمن ایرانی هواداران صلح پیوست که گروهی وابسته حزب توده بود. او شعر جغد جنگ را به این مناسبت در همین روز به سال ۱۳۲۵ سرود. در دوران زندگی ما هم در این روز دو رخداد دیگر واقع شده است. یکی آن که در ۱۳۶۱ چهار دیپلمات ایرانی در جنوب لبنان توسط فالانژها ربوده و کشته شدند، و دیگر آن که در ۱۳۶۸ آیت‌الله علی خامنه‌ای به رهبری ایران برگزیده شد.

چهاردهم خرداد در سطح جهانی با جنگها و فتحهای فراوان همراه بوده است. در سال ۹۹۴ خورشیدی ایه یاسو توکوگاوا دژ اوزاکا را فتح کرد، در ۱۲۵۷ بر اساس عهدنامه‌ی قبرس دولت عثمانی قبرس را به انگلستان واگذار کرد اما حاکمیت اسمی‌اش را بر آنجا حفظ کرد، و در ۱۲۹۹ به دنبال امضای عهدنامه‌ی تریانون در پاریس مجارستان ۷۱٪ خاک و ۶۳٪ جمعیتش را از دست داد. در ۱۳۰۷ ژانگ ژوئولین رئیس جمهور چین توسط ژاپنی‌ها ترور شد و به قتل رسید، در ۱۳۱۹ آلمانی‌ها کل اروپای قاره‌ای تا شمال اسپانیا - که متحدشان بود- را فتح کردند و انگلیسی‌ها در این روز تخلیه‌ی ۳۳۸ هزار سربازشان از بندر دونکرک را پایان دادند و در ۱۳۲۳ رم اولین پایتختی بود که متفقین فتحش کردند.

این روز در ضمن با پایان یافتن نظمها و جریانهای سیاسی هم مصادف بوده است. در ۱۳۶۸ تظاهرات میدان تیان‌آن‌من با دست کم ۲۴۱ کشته پایان یافت و به کلی سرکوب شد. جالب آن که درست در همین روز جنبش همبستگی در لهستان پیروز شد و این به معنای پایان سیطره‌ی حزب کمونیست در این کشور بود. در سال ۱۳۸۰ هم گیاناندرا آخرین شاه نپال بر تخت نشست.

چهاردهم اردیبهشت در ضمن با رخدادهای فرهنگی و اجتماعی دیگری نیز مصادف بوده است. یکی که به کلی به تصادفی طنزآمیز باز می‌گردد آن که در ۹۴۰ برج کلیسای جامع سنت پاول در لندن در اثر رعد و برق سوخت و دیگر هم بازسازی نشد. دیگری آن که در ۱۱۶۲ برادران مونگولفیه نخستین پرواز بالون را به طور عمومی نمایش دادند. در ۱۲۷۵ هنری فورد اولین خودروی چهارچرخه‌ی گازوئیلی‌اش را آزمایش کرد و در ۱۲۹۱ ماساچوست اولین ایالت آمریکا بود که قانون حداقل دستمزد را تصویب کرد، و در چهاردهم خرداد ۱۲۹۶ اولین جایزه‌ی پولیتزر داده شد.

ویلhelm دوم

لوکاج

کازانووا

کسانی که در این روز درگذشته‌اند از زادگان شهرت بیشتری دارند. در میانشان می‌توان از این نامها یاد کرد: جیاکومو کازانووا عاشق‌پیشه و نویسنده‌ی نامدار ایتالیایی (۱۱۷۷)، عبدالعزیز سلطان عثمانی (۱۲۵۵)، حسین بن علی شریف مکه و شاه دست‌نشانده‌ی انگلیسی‌ها در حجاز (۱۳۱۰)، ویلهلم دوم امپراتور آلمان (۱۳۲۰) و جورج لوکاج نویسنده و فیلسوف کمونیست (۱۳۵۰).